M Y K O L O G I A

ROČNÍK III. *ČÍSLO 4.*

Houby u starých Římanů.

Dr. JAN SV. PROCHÁZKA.

Nedávno uveřejnil jsem na těchto místech několik poznámek o houbách a jejich užívání u rozličných národů. Ve svých článcích psal jsem o oblibě, které se těšily i těší rostliny lanýžovité (Terfezia, Tuber). „*Tuber*“ bylo jméno, které těmto houbám dávali již za stara, a shledáváme se s ním také již u *PLINIA*, který nám zachoval nejvíce zpráv o houbách v Antice. Tedy již *PLINIUS* píše, že lanýže rostou v zemi, zůstávajíce pod povrchem, v půdě obyčejně písčité, suché, porostlé křovím a že často jsou větší než kdoule, že však nalézají se kusy na libru těžké. Nejvíce hledány byly lanýže severoafrické a z přední Asie (od Lampsacu a Alopeconnesu), tedy pravděpodobně svrchu řečené *Terfezie* a lanýže z Řecka, kdež výbornou chutí prosluly zvláště lanýže z Elidy (Plinius XIX, 2, 11). O lanýžích se bájilo, že povstávají působením hromu na podzim, po prudkých deštích a že vydrží rok. To s tím deštěm má cosi do sebe, s hromem ovšem nemají lanýže nic společného. Ještě jinde (XXII. 23, 48) podotýká *PLINIUS*, že houby rostou po dešti, a že prý rostou sedm dní. — Za podmínky nutné ku vzniku hub kloboukatých pokládána bylo jílovitá půda a jakési kvasící šťávy ve vlhké zemi nebo z kořenů stromů, především dubů (stromu, jehož plody jsou žaludy) „Aut radicis fere glandiferae.“ Houby nalézány byly na zemi a na stromech, a tyto zvány „*fungus.*“ Bylo jich mnoho druhů i ony prý povstávaly z kvasící štávy ve stromě neb ve dřevě, o čemž se *PLINIUS* zmiňuje dokonce na dvou místech (XIX., XXII). Nejlepší stromové houby prý rostly na lybickém topolu, který proto jimi „zvláště proslul, fungisque enascentibus laudatissima“ dí Plinius (XVI. 23). Duby gallské nosily zvláště ceněné houby (fungus), které rostly prý v jejich korunách, byly bílé, libovonné a měly prý znamenitý účinek jako protijed při otravách. Houba tato zvána také „Agaricus.“ Houba ta prý v noci světélkovala a sbírána za noci prý byla nejúčinější. Na jistém druhu dubu s jedlými žaludy zvaném aegilops rostla houba zvaná pannus. Naše hubka zápalná byla zvána „fungus aridus“, řecky *ἀγαρικόν*. Jako ještě až téměř do polovice minulého století byla i tehda tato hubka nejdůležitější potřebou pro získání ohně; jiskra vyvozená křesáním dvou kamenů neb železa o kámen odskočivší do hubky (též suchého listí) dala za pomocí síry drahocenný oheň. Nejcennější houby *(boletus)* rostly u paty dubů zimních a letních a náležely v dobách největšího přepychu a labužnictví k oblíbeným pochoutkám hýřivých Římanů (Plinius XVI. 8. 11). Dá se souditi, že to byly v prvé řadě naše hřiby.

Houby byly Římany rozdělovány jednak dle toho, rostly-li na zemi neb na stromech jednak dle toho, byly-li jedlé neb jedovaté. Jedlé houby byly hojně sbírány, připravovány, ba i na trhu prodávány. Jedovatým dovedli se vyhnouti, neb snad ve zlém úmyslu jich i užívati. Jedovaté houby byly velmi obávány a platila i určitá pravidla pro jich rozpoznání: tak jakási

vybledlá červeň, ošklivé vzezření, byly-li uvnitř olověně šedé, byly-li jakoby rozpraskané, měly-li okraj klobouku bledý, při čemž ovšem i *PLINIUS* již připouští, že vzezření houby může býti klamavé. Za jedlé houby byly pokládány takové, jež měly maso bílé neb zarůžovělé, z bílých hub pak byly to prý zvláště ony, jež měly podobu špičatých klobouků kněží flaminů. Za nejnebezpečnější houbu pokládána jakási „houba svinská" „*fungus suillus,*" po jejímž požití lidé umírali. Také tvrdili Římané, že houby rostoucí pod určitými stromy, na příklad pod fíkovníky jsou vždy jedlé, kdežto houby, které se vyskytují pod cypřišemi (cupressus) a pod buky (fagus) že není radno sbírati. Ostatně již Římanům bylo známo, že u určitých hub dá se jedovatost přípravou zmírniti. Také pokládali některé jedovaté houby za officinelní.

Spongia nazývali houby k utírání, tedy houby mořské, ale *spongiolus* byla jakási drobná houba jedlá, snad naše liška. Houby, jak vypráví *TARENTINUS* (Geoponticorum sive de re rustica libri XX.), vznikají buď přirozeně aneb mohou býti vyvolány i uměle. Abychom je ze země vyvábili, musíme vzíti kyprou zemi a shromážditi lehce zápalné látky jako rákos, klestí a j. a to vše dáti na hromadu a zapáliti, když je mlha nebo je-li před deštěm. Pak prý se objeví houby bez dalšího našeho přičinění. Když by však nepršelo, nutno spáleniště hojně vodou pokropiti. Pak prý se také objeví houby, ale horší jakosti. Lepší houby (fungi) jsou ty, které vyrostou po dešti. Je to jeden z oněch starobylých receptů, jaké často nalézáme v starověkých knihách. Kdo nevěří ať sám zkusí!

Z MYKOLOGICKÉHO VÝZKUMU NAŠÍ VLASTI.

Nový rod Gasteromycetů Dermatangium.

(Dermatangium, Gasteromycetum genus novum.)

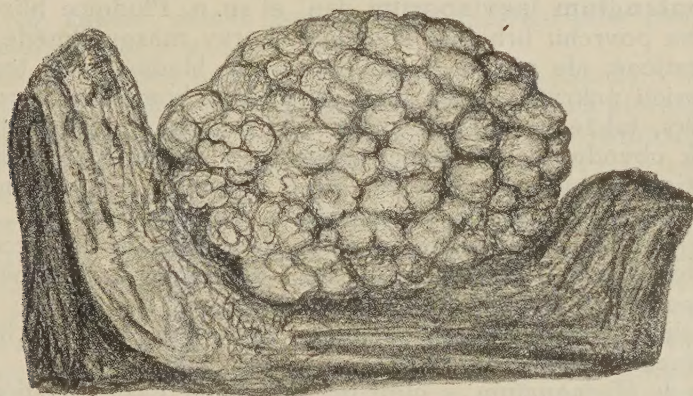
Prof. *J. VELENOVSKÝ.*

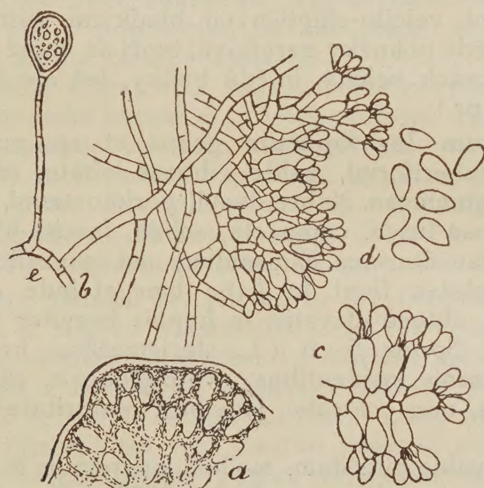
(S obr.)

V listopadu r. 1922 konal jsem s p. assist. *A. PILÁTem* mykologickou exkursi do hájů na kopci nad Radotínem, jež skládají se namnoze z dubů a habrů. A tu na velmi trouchnivém pařezu dubovém nalezli jsme masově elastičnou, velice vlnitě laločnatou asi 12 cm v pr. houbu, kterou jsme považovali za nějakou velikou *Tremellu,* ač jevila se mnohem tužší než tyto obyčejně bývají. Byla slabě průsvitná a barvy masově hnědé. Když jsem druhý den v laboratoři botan. ústavu houbu tu ohledával a mikroskopicky na praeparatu prohlédl, byl jsem překvapen, že má drobné, hustě v trsech sestavené basidie se spoustou malinkých výtrusů uvnitř plodnice a celá plodnice jest potažena rohovitou, neslupitelnou, tenkou pokožkou či peridií. Pod touto byly na živé houbě zřetelné komůrky světlejší barvy, ale nikoliv duté, jak u *Hymenogaster* nebo *Hydnangium* jest pravidlem. Gumovitá

gleba byla na mnoha místech proniknuta nepravidelnými dutinami, snad růstem povstalými.

Z těchto charakterů jsem ovšem poznal, že houba nemůže patřiti k *Tremellám*, nýbrž ke *Gasteromycetům* a masitou dužninou nejblíže k rodu *Hydnangium*. To potvrzovaly drobné basidie i výtrusy. Žádný však

Dermatangium laevisporum VEL.

Celá houba v přir. velikosti na dřevě pařezu. *a* Průřez částí plodnice s komůrkami, *b* Část pletiva s trsem plodných basidií, *c* Basidie s výtrusy, *d* Zvětšené výtrusy, *e* Palicovitá buňka z peridie.

rod z toho příbuzenstva ani samo *Hydnangium* nemohly se hoditi na naši houbu, neboť *Hydnangium* má kulaté, ostnité výtrusy, duté, laločnaté komůrky a nelaločnatou plodnici, ačkoliv prý některé druhy také někdy uvnitř trouchnivých pařezů se naskýtají. Naše houba ale rostla úplně na vzduchu na pařezu a byla masitou basí zapuštěna do dřeva. Dutinky světlých, elliptičných komůrek byly vyplněny trsy basidiovými a odpadalými výtrusy. Na houbě ve formalinové a octové tekutině konservační komůrky jsou skoro

neznatelny, poněvadž jejich stěny složeny jsou z jemných hyf, houbovité pletivo skládajících.

Vzhledem k uvedeným okolnostem jest patrno, že naše houba představuje docela nový typ *Gasteromycetů*, snad novou čeleď a že zevní podobnost s rodem *Hydnangium* jest jen povrchní. Prozatím nechť stojí vedle něho, ale další studia musí význam r. *Dermatangium* blíže vyjasniti.

Dermatangium laevisporum gen. et sp. n. Plodnice hlízovitá, 5—12 cm v pr., na povrchu hrbolatě laločnatá, barvy masově hnědé, konsistence masově elastičné, ale nikoliv gumovité, zevně hladké, lysé, tenkou, neslupitelnou peridií pokryté. Gleba masově hnědá, kompaktní, protkána světlými proužky, takže povstávají husté, ellipsoidické, nelaločnaté, dužninou vyplněné, k obvodu se umenšující komůrky. V dužnině gleby hojné, nepravidelné dutiny. Basidie 7—9 μ dl., tupě kyjovité, v hustých trsech, na rozvětvených a krátce článkovaných hyfách. Výtrusy 5—6 μ dl., na krátkých sterigmatech po 2—4 na každé basidii, vejčito-kulovité až široce elliptičné, k basi krátce stažené, bezbarvé, hladké, bezstopečné, v době zralosti ve velikém množství v komůrkách. Zápach žádný.

Na velmi trouchnivém, již měkkém, dubovém pařezu v listnatém háji nad Radotínem, v listopadu r. 1922.

Od rodu *Hydnangium*, s nímž má společnou masitě elastičnou dužninu, podobně zbarvenou a podobnou tenkou peridii, liší se komůrkami nelaločnatými, vyplněnými, vejčito-elliptičnými hladkými výtrusy. — Je zvláštní, že na povrchu hnědé pokožky peridiové, tvoří se hojně na kolmých, tenkých, článkovaných vláknech vejčité, hnědé buňky, jež ale jako spory neopadají (mají 15—18 μ v pr.).

Dermatangium laevisporum genus et sp. nov. Fungo fructifero 5—12 cm diam., tuberiformi, valde gibboso-lobato, carneo-fusco, carnoso-elastico, sed non gummoso, glabro, laevi, peridio tenui, non solubili, coriaceo tecto. Gleba cornoso-fusca, compacta, solida, fasciis hyphosis pallidis intertexta, quare cellulae densae, ellipsoideae, ad superficiem diminutae, non lobatae, carne oppletae fiunt. In gleba hinc et inde cavernae irregulares. Basidiis 7—9 μ l., obtuse clavatis, in hyphis breviter ramosis et articulatis dense caespitosis. Sporis 5—6 μ l., sterigmatibus brevissimis in quoque basidio binis-quaternis insidentibus, ovato-globosis, ellipsoideis usque, basi breviter attenuatis, non coloratis, laevibus, maturitate in copia vasta cellulas implentibus.

Ad truncum valde putridum, mollem, quercinum in nemore folioso prope Radotín Bohemiae centralis novembre a. 1922 legi. — Fungus facie Tremellam magnam revocans, sed caro praestat durior, non gummosa, potius fragilis. Ab hacce affinitate autem basidiis internis, minutis, obtusis, peridio externo toto coelo differt. Meo sensu spectat ad affinitatem gen. *Hydnangii*, a quo tamen cellulis glebae non cavis nec lobatis, sed oppletis, sporarum forma et glabritie discedit. Etiam statio non subterranea insignis in hac grege insignis est. Fortasse novus typus *Gasteromycetum* hypogaeorum, qui novam familiam sistit. Ulferius tamen usque observandus.

In superficie peridii inveniuntur cellulae fuscae (15—18 μ) hyphas longas, tenues, articulatas terminantes, obovatae, quae autem nunquam utinam sporae non decidunt.

Zeměpisné rozšíření císařky.

Dr. JAN MACKŮ.

Objev dvou nových lokalit moravských, jež se mně podařilo loňského a letošního roku zjistiti, jest mně podnětem k tomu, bych v krátkosti zrekapituloval, co známo nám o zeměpisném rozšíření této pamětihodné a nádherné houby u nás i v cizině.

Jest dosud v dobré paměti, že otázka výskytu císařky v zemích českých byla přes půl století hotovou záhadou. Starší česká literatura mykologická uváděla ji jako domácí houbu. Tak první *J. V. KROMBHOLZ* ve svých „Naturgetreue Abbildungen und Beschreibungen der essbaren, schädlichen und verdächtigen Schwämme r. 1832 píše: „V Čechách není v teplých lesích nijak vzácná, na př. v oboře Hvězdě u Prahy, v listnatých lesích u Chotče, Zbraslavě, Tuchoměřic, Zákup a j." Podobně píše *PRESL* ve „Všeobecném rostlinopise" (1846): „W lesech obzvláště dubových a kaštanových Evropy jižné, avšak i v Čechách dost obyčejná." *OPIC* uvádí ji rovněž r. 1852 ve svém „Seznamu rostlin květeny české." Poslední zpráva o jejím výskytu v naší vlasti zaznamenána r. 1856 *VESELSKÝm* v „Oesterr. botanisches Wochenblatt" ve článku „Die Pilze Böhmens." Na to ztrácí se stopa po císařce u nás nadobro, a jest s podivením, že ani starý a dlouholetý praktik *J. BEZDĚK* za svého života císařky nenašel.

Jasně se pamatuji, kterak nás jako universitní posluchače ve svých přednáškách o systematické botanice r. 1902 profesor *VELENOVSKÝ* vybízel, bychom každý po houbě té ve svém okolí pátrali.

I pochopí každý moji radost a nadšení, když se mně v pozdním létě 1910 podařilo najíti první exempláře císařky na jižních teplých svazích Žďánského Lesa u Žarošic na Moravském Slovácku. Uveřejnil jsem o tom malou studii i s originálními fotografiemi svého nálezu.[1])

Po této publikaci ohlásili se, jak již to při takové příležitosti bývá, někteří odborníci, že o císařce na mor. Slovácku též věděli. Někteří dokonce snažili se moji výše uvedenou publikaci a nadšení mé z nálezu neprávem a bezdůvodně zlehčiti a nesprávně udanými doklady prioritu nálezu moravského popírati. A tu byl to jedině *KLVAŇA*, který skutečně již r. 1898 psal o slovácké „králůvce," jak tam císařku jmenují, ovšem nikoli v tisku odborném, nýbrž v národopisném popisu Kyjovska, takže záznam jeho zůstal přírodopiscům neznámým. Jinak jest můj nález a jeho vyhlášení první odbornou a fotografiemi originálními doloženou zprávou o císařce v našich zemích po půlstaleté přestávce.

Existence císařky byla krátce na Moravě skoro na celém Slovácku (Ždánsko, Kyjovsko, Uh. Hradišťsko) konstatována, a to jest při tom ten potěšitelný zjev, konstatována jako houba na udaných lokalitách hojná.

Běželo nyní o Čechy, jichž se týkaly poslední záznamy *KROMBHOLZovy, PRESLovy* a *OPICovy*. A tu podal první zprávu prof. *Dr. K. KAVINA*[2]) roku 1912 o výskytu císařky na pražském trhu z lokality Jílovistě, později

1) *MACKŮ J.*, Císařka a hřib satan na Moravě. Příroda IX, 132—141.

2) *KAVINA K.*, Císařka, Příroda 1912, Čas. Musea král. českého.

uvedl ještě Mokropsy, Černolice, Vonoklasy, Černošice, Solopisky, vesměs to místa v teplých hájích okolí pražského, a konečně ještě Mladoboleslavsko.

VELENOVSKÝ v „Českých houbách" potvrzuje všechny lokality *KAVINOU* uvedené a některé nové doplňuje, vesměs z týchž oblastí.

Na Moravě zjistil jsem v posledních letech nová naleziště císařky v okolí samého města Brna, a to nad Komínem a u Bosonoh[3]), loňského pak roku při exkursi mykologické narazil jsem v Žebětínském údolí na lokalitu tak bohatou, že jsem našel s posluchači kursu v několika minutách na 50 kusů císařky ve všech stadiích vývoje, a musil jsem v zájmu ochrany lokality další sbírání zastaviti. Nasbírané exempláře měli jsme pak vystaveny na kursovní výstavě, kdež budily všeobecnou pozornost.

Dnes lze říci, že na Moravě máme císařku pěkně rozšířenu.

Letos dostal jsem zprávu, že se císařka objevila na trhu v Prostějově. To bylo značné překvapení, neboť jsem považoval brněnskou lokalitu za nejsevernější výspu císařky na Moravě. Ležíť Prostějov značně severněji nežli Brno. Obrátil jsem se na tamního profesora *CZWETTLERa*, jenž houbu sám ohledal, zjistil bezpečně, a vyšetřil též lokalitu, z níž byla donesena, a to u H. Otaslavic, v jižním cípu prostějovského okresu, na Hané. Jest to končina, kde známe ostrůvky termofilní flory, na nedalekých Větrnících pak pravou kavylovou step.

Jest tudíž toto hanácké stanovisko nejsevernějším bodem zeměpisného rozšíření císařky na Moravě. Známe ji nyní ve třech ohniscích, a to slováckém, brněnském a nejnověji hanáckém.

Jest podivné, že není zpráv o císařce ze Slovenska, ač vším právem lze tu výskyt její předpokládati.

Všechny lokality její v republice naší jsou teplé listnaté háje, jež jsou útulkem termofilní pontické květeny, jejíž jest císařka průvodcem.

Poohlédněme se nyní v literatuře po rozšíření císařky v jiných zemích. V Německu roste spolehlivě jen v Bádensku (*SCHRÖTER*). Jiná udání o severním Německu (*MIGULA*) a Lužici nejsou spolehlivá. V již. Evropě na Balkáně, v Italii jest všeobecně rozšířena a máme o ní zprávy již u klassiků římských, nověji pak u všech autorů (*RABENHORST* atd.) Hojně jest též rozšířena ve Francii, zejména v části jižní až po Paříž (*ROLLAND*). Dle nejnovějších zpráv[4]) jest též známa v poříčí řeky Sâony a Doubsu na východě Francie při německé hranici, kteréžto stanoviště jistě souvisí s německou lokalitou bádenskou. Udání, že roste i severně od Paříže u kanálu La Manche, bylo vyvráceno.

Probíhá tudíž nejsevernější čára zeměpisného rozšíření císařky v Evropě od Černého Moře přes Prostějov, Ml. Boleslav, do Bádenska a na Paříž. Severně od hranic nikde nebyla nalezena. *COOK* ve svých „British Fungi" o císařce vůbec se nezmiňuje.

Mimo Evropu uvádí ji *SACCARDO* z teplých krajů severní Ameriky a z úbočí Himalaje, rovněž *ENGLER*, patrně dle *SACCARDA* ze sev. Ameriky, Himalaje a jižní Evropy.

Možno tudíž ideálně protáhnouti evropskou čáru rozšíření směrem východním na jižní úbočí Himalaje, a směrem západním do teplejších jižních končin Severní Ameriky.

---

3) *MACKŮ J.*, Císařka, Sborník Klubu přírodovědeckého v Brně 1919.

4) *NICOLAS* et *GROSCOLAS*, Présence de l'Amanita caesarea *SCOP.* dans l'Est de la France. Bulletin Mycol. 1925.

Císařka jest význačně teplý meridionální typ houby vyšší, jakých nemáme u nás mnoho (*Tuber aestivum* VITT. snad i *Boletus Satanas* LENZ. a n. j.). Každého českého mykologa jistě naplní radostí a chloubou, že tato královna hub jest, jak nyní přesně zjištěno, tak hojně v Republice československé zastoupena. Byly by zajímavé zkoušky s umělým pěstováním. V císařce měly by ušlechtilé žampiony nebezpečného konkurenta.

O rodu Battarea PERS.

Ve schůzi „Čs. Klubu mykologického v Praze" přednesl *BOH. KLIKA.*

(Se 2 obr.)

(Dokončení.)

Druh nejstarší a nejznámější je *B. phalloides* PERS.; svršek endoperidie odpadává zároveň s volvou, elatery jsou 60—80 μ dlouhé, 6—8 v pr., výtrusy skoro kulovité, zrnité, 5—6 μ; nosič štíhlý, dřevnatý, 1 cm v prům., až 38 cm vysoký, s jemnými šupinami. Rozšíření: Anglie, Francie, Uhry, Italie, Čechy (?), Rusko, Asie, Australie, Amerika Severní i Jižní.

Jsou známy dvě její formy: *B. Stevenii* LIB., popsaná z Ruska, odlišná statnějším vzrůstem a hrubšími šupinami, původně pojmenovaná *Dendromycis Stevenii.* Totožná s ní je *B. Gaudichaudi* MONT. (ve vídeňském museu 2 ex. sebrané na cestě cís. Maxmiliana do Jižní Ameriky v Ilheos 1859 dr. *WAWVOU* a *MALÝM*, také z Peru známá), *B. Muelleri* (z Australie) a *B. laciniata* (z Kalifornie). Druhá forma, *B. levispora*, lišící se jedině hladšími výtrusy, byla jednou nalezena v Indii. (Zcela místná je tu poznámka *HOLLÓSova*, že výtrusy starých pýchavek — a zajisté i Battarey — pozbývají drsnosti!)

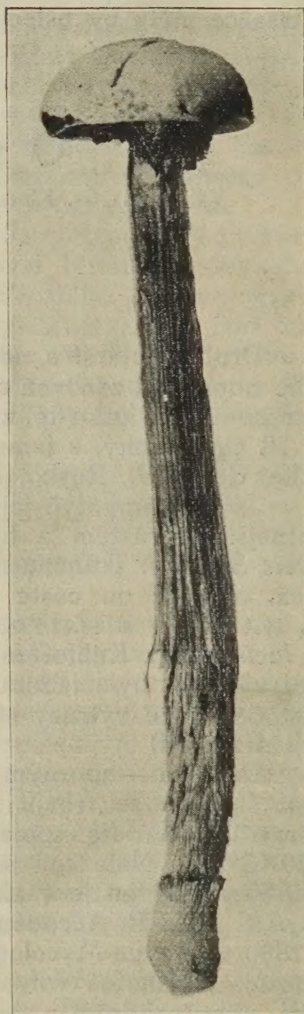
Druhým — sporným — druhem je *B. Guicciardiniana* CES., význačná velikou, pozdě se trhající volvou, na spodině s jakousi volvou druhotnou. Horní část peridie spojená s volvou záhy odpadá. Elatery jsou štíhlejší (120×5·6 μ). Nalezena jen jednou ve skleníku ve Florencii, podle *LLOYDa* r. 1880; údaj ten je však nesprávný, bylať *CESATIm* popsána a vyobrazena v „Atti della R. Accademia delle Scienze Fis. e Mat." již r. 1875, pak ovšem r. 1880 v „Revue Mycologique" *ROUMEGGUERREm* (exempl. jsou v pařížském museu). „Druhotná volva" se nezdá *LLOYDovi* dostatečným znakem druhovým, neboť obdržel z Australie exempláře nesporně patřící druhu *B. phalloides*, které mají tutéž „druhotnou volvu". Ostatně je na obrazech *HOLLÓSových* patrno také cosi takového. O původu jména druhu tohoto píše *LLOYD* ve své obvyklé samorostlosti: „Jsou-li čtenáři zvědavi po původu jména *B. Guicciardiniana*, mohu jim podati vysvětlení, že hraběnka Paolina Guicciardini-Serristori byla majitelkou zahrady, v níž ráčila dovoliti vyrůsti houbě té. Buďme ještě rádi, že houbě nebylo dáno úplné její jméno na důkaz vděčnosti za tu milost!"

Třetím, nesporně dobrým druhem je *Battarea Digueti* PAT. et HARR., význačná peridiem úplně prostým volvy, s hořejší částí vytrvalou i na exemplářích úplně dospělých. Nosič šupinatý, vláknitý, mikroskopické znaky podobné jako u *B. phalloides.* Exempláře tohoto druhu, sbírané *W. W. STRICK-*

LANDem v La Paz v Dolní Kalifornii a nálezcem věnované botanickým sbírkám Národního musea, byly mně mimo několik druhů Tylostom z téhož naleziště řed. p. dr. *E. BAYERem* svěřeny k určení a jsou vlastním podnětem tohoto pojednání. Byl mezi nimi jeden tak bezvadně uchovaný, že dokonalejší sotva kde existuje.

Druh tento je v *HOLLÓSovi*, který ostatně všecky *Battarey* stahoval v jediný druh a proto si utržil od *LLOYDa* nemilostivou výtku, zobrazen na tab. II. obr. 14. a 15. neprávem pod *B. phalloides*.

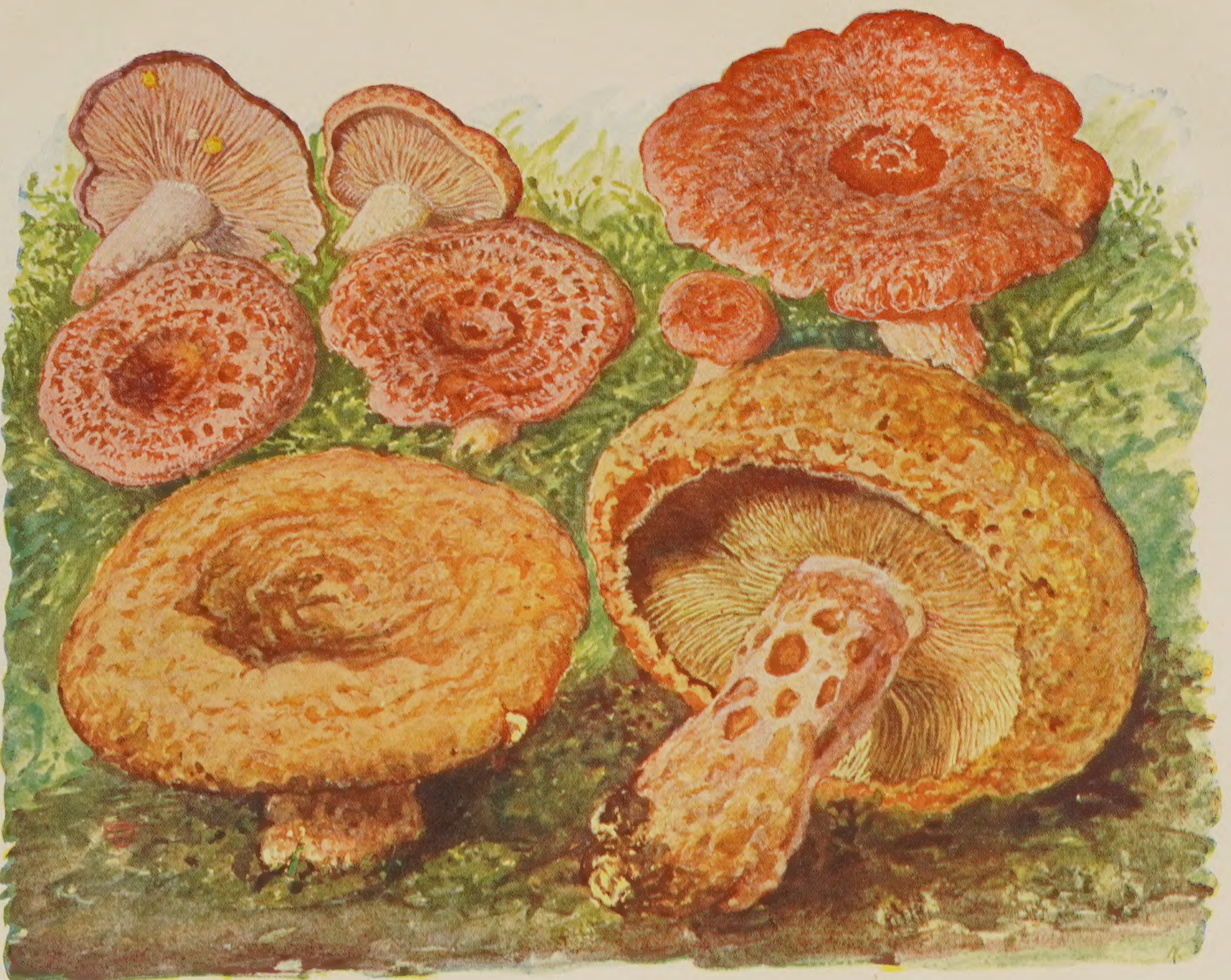
Ve svých „Mycological Notes" č. 68 z ledna 1923 pojednává *LLOYD* o druhu tomto znovu obšírněji. Pokud je mu známo, byl dosud sbírán pouze čtyřikrát. Po prvé jej nalezl sběratel přírodnin *DIGUET*, bezpochyby v Dol. Kalifornii a poslal do Paříže, kde byl po něm pojmenován (1896). Pak jej sbíral *DAVID GRIFFITHS* a poslal *ELLISovi*, načež byla *Battarea* ta Miss *WHITEOVOU* pojmenována 1901 *B. Griffithsii*. Pak obdržel *LLOYD* pěkný sběr od dr. *F. E. LLOYDa* ze Zacatecas v Mexiku, a konečně ji obdžel 1922 od *IVANA M. JOHNSTONa* ze San Nicholas Bay v Kalifornii. Teprve z této poslední zásilky mohl prý *LLOYD* jasně seznati, jak se *Battarea Digueti* otevírá. Z posledního naleziště uvádí *LLOYD* také drobnější a štíhlejší *B. Digueti f. minor*. — La Paz v Dolní Kalifornii je tedy pátým nalezištěm vůbec známým.

Battarea Digueti *P. et H.*
$^3/_4$ skut. vel.

O příčině, proč na endoperidiu u *B. Digueti* nenacházíme stopy exoperidia, pronáší *LLOYD* domněnku, že má exoperidium velmi jemné, jež záhy opadá se svršku endoperidia a v dospělosti zůstává svršek endoperidia spojen s jeho dolní částí, čili prostě řečeno, endoperidium zůstává celé. Je tu ovšem ještě jiná možnost, o níž se *LLOYD* nezmiňuje, že totiž volva praskne a celá zůstane na spodu nosiče (v zemi) podobně jako u r. *Phallus*, u tropických *Lysurů* atd., nebo docela i třetí možnost, že *B. Digueti* úplné pochvy snad vůbec nemá. Otázku tu bylo by ovšem možno rozřešiti jen na exemplářích ve vývoji, ne zralých nebo přezrálých.

Endoperidium zůstává celé na všech exemplářích, které *LLOYD* viděl, a otvírá se nepravidelnými, rozpadem endoperidia vznikajícími otvory na periferii kloboučku, jak je to krásně vyznačeno i na našich musejních exemplářích. *LLOYDův* obrázek „prášení" v „Mycological Notes" 68 fig. 2334 pokládám za výtvor fantasie. Že se konečně horní část kloboučku otevře kruhovitou trhlinou nebo nepravidelně rozpraská a odpadá, je podle *LLOYDa* pravděpodobno, ale není to zřejmo ani na jediném z těch exemplářů, které viděl, nebo viděl-li, praví, spletl je s *B. phalloides*.

Lactarius chrysorheus Fr. (super).
Ryzec zlatomléčný, (nahoře).

Lactarius scrobiculatus Scop. (infra).
Ryzec ďubkovaný, (dole).

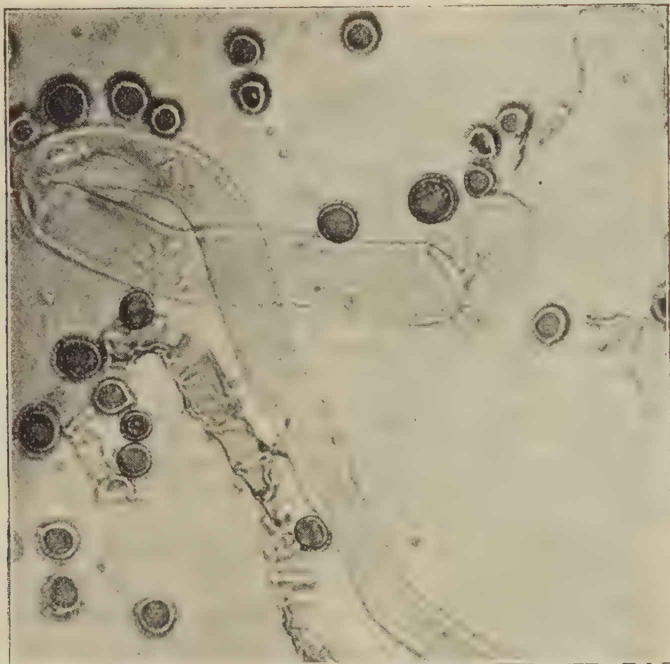

Trametes serialis *FR.* Choroš řadový.
Na trouchnivém pařezu smrkovém u Tatranské Lomnice ve Vysokých Tatrách.

Foto A. PILÁT.

Mně se zdá přirozenějším, že endoperidie prostě vlivy vnějšími zvětrává, utvoří se tu a tam otvory, kterými se výtrusy vyprašují, až se konečně celá endoperidie rozpadne. Příkladů podobných nacházíme u hub břichatkovitých dosti.

Dokonale zachovaný musejní exemplář náš má tyto míry: výška celková 185 mm, průměr kloboučku 45 mm, tlouštka jeho 15 mm, tlouštka třeně 10 mm. Výtrusy nepravidelně kulovité, 5—8, vzácně až 10 μ, drsné, hrbolkaté, s kratičkou, jen naznačenou stopečkou (velmi vzácně až $^3/_4$ prů-

Battarea digueti *P. et H.*:
Spirálovité „falešné" capillitium (elatery) a výtrusy, zvětš. 1000krát.
Fot. *JOS. REJSEK.*

měru výtrusu). Dlouhých ulámaných sterigmat ani vlastního capillitia nemožno nalézti. Elatery nečetné, 5—7·5×80—88 μ, se spirálovitými ztlušťeninami.

Proti svým „Tylostomám" mluví *LLOYD* v této poslední své zprávě („Mycological Notes" No 68) již jen o dvou druzích a jedné formě. Nezmiňuje se o *B. phalloides f. levispora* ani o *B. Guicciardiniana*, která ostatně i podle *PETRIho* je staré *B. phalloides* velmi blízka, a u *B. Digueti* připouští, že ji mohl zaměniti s *B. phalloides* — je tedy skoro tam, kde byl před 20 lety *HOLLÓS*, který ovšem neměl tolik srovnávacího materiálu.

Jen mimochodem podotýkám při té příležitosti, že *HOLLÓS* není u *C. G. LLOYDa* v nemilosti sám. Mnohem hůře ještě dopadli u něho na př. *SACCARDO, COOKE, BERKELEY* a j. Praví na př. o *SACCARDOvi* ve článku o *Arachnion album*, podivné tropické pýchavce s peridiolami: „*SACCARDO* neměl jistě více ponětí o *Arachnion*, než měl o vajíčku na tvrdo vařeném." A podobně se vyslovuje i jinde.

LLOYD má ovšem i jiné své zvláštnosti, nehledíc ani k hypertrofickému, čistě „amerikánskému" sebevědomí: je to na př. zneuznávání nutnosti uváděti jména autorů, jeho pohrdání latinou jako mezinárodní řečí vědeckou, je to také až okázale na odiv stavěná neznalost řečí vůbec (mimo franštinu, které se přiučil v posledních letech). Malá komická illustrace k tomu: Ve svých „Mycological Notes" No 9 si pochvaluje, že *HOLLÓS* vydal své „*Gasteromycetes Hungariae*" také německy a učinil je tak přístupnými cizím badatelům. Dává si jeho úvod přeložiti jakýmsi *SIGMUNDem WALDBOTTEm*, „kompetentním znalcem němčiny" a ten mu vykládá pro pastviny běžný německý výraz „Hutweiden" tak, že prý v doslovném překladu znamená „Agaric fields" — německým slovem „Hut" že se obecně označuje „pileus" klobouk houby.

Pro úplnost dlužno se zmíniti ještě o tom, že *COPELAND* v „Annales Mycologici" 1904 popsal druh *Battarea arenicola*, který však do rodu tohoto patrně vůbec nepatří.

U rodu tak vzácného musí přirozeně zajímati, kde a jak roste. Přesné údaje o tom jsou velmi sporé. *Battarea Digueti* zjištěna dosud pouze v jihozápadní části Severní Ameriky, jak již dříve řečeno, *B. phalloides* je však kosmopolit, nalezený dosud v Anglii, ve Francii, v Italii (podle *PETRIho* roku 1872 jediný exemplář v zahradě di Boboli u Florencie a téhož roku rovněž jediný exemplář na terase domu sign. *CARLA EMERI* v Neapoli — v obou případech určitě adventivní; třetí výskyt ve Florencii 1875, potvrdí-li se kdy, že je *B. Guicciardiniana* s ní totožna); z Uher zná *HOLLÓS* 9 exemplářů, z nichž 4 sám sebral, vesměs v písčitých akátových lesících nížiny; z Rumunska znám je jediný exemplář, nalezený v Dobrudži; z Ruska je známa z písčitých stepí povolžských, z Kavkazu z okolí Tiflisu, z Turkestanu od Isykkulu, dále ze sever. Mongolska, z Indie (= *B. levispora*), ze záp. Australie, z Ameriky Sev. (Arizona, Dolní Kalifornie) i Jižní (Brasilie, Peru) až i z Patagonie (= *B. patagonica*) a z rovníkové Afriky.

Uvádějí se také dva její nálezy z Čech, z Kokořínského dolu a z okolí České Lípy, ale oba publikovány po třech letech teprve jen jako vzpomínky, bez vyobrazení, bez mikroskopické analysy, a dokladů není, ztratily se... Nezbývá tedy, než vyčkati potvrzení, dojde-li k němu kdy...

O vývinu *Battarey* máme v literatuře jen jediný přesný údaj, z Francie. *ERNEST OLIVIER*, jediný botanik ve Francii, který měl štěstí ji sbírati, napsal o tom:

„Dne 22. září 1892 jsem po prvé nalezl *B. phalloides*, rostoucí ve vnitřku kotlavého dubu na silné vrstvě drobtů kůry a zetlelého listí. Za několik dní potom jsem nalezl dva exempláry v kotlině jiného dubu, asi 500 m od prvého. Oba ty duby rostou na mém statku „Les Ramillons" u Moulinsu (Allier). Od té doby jsem každoročně vídal několik exemplářů, zvláště v prvním dubu. Vynikajíc nad povrch půdy je houba obalena volvou a podobá se nevelkému vajíčku. Nosič rychle vzrůstá, v několika hodinách; volva se roztrhne ve dvě části, jedna zůstane na spodu nosiče, druhá se vznese do výše, kryjíc klobouček; je zprvu měkká, ale schne velmi rychle a odpadává, obnažujíc nesčíslné spory a umožňujíc jim rozprášiti se. Viděl jsem vždycky jen nosiče konsistence dřevitě vláknité a nemohl jsem zjistiti, jsou-li měkké na počátku svého vzrůstu, jak bych tomu věřil; ale vzrůst je tak rychlý, že jsem nemohl zastihnouti ani jedinou z hub těch v polovičním vývoji..."

Zajímavá srostlice (s obr.) Koncem srpna r. 1925 byla mi dodána slečnou Novákovou pěkná srostlice hřibu obecného s křemenáčem (*Boletus bulbosus SCHAEFF.* a *Bol. versipellis FR.*) Nalezena byla na kopci „Chochol" (Federbusch) u Jindřichova Hradce, v jehličnatém lese. Podhoubí, bohužel, chybělo, ač bylo by bývalo zajímavé prozkoumati spleť vláken těchto dvou žcela odlišných druhů. Nemůže tu ovšem býti řeči o vzniku dvou plodnic hub různého druhu z téhož podhoubí. Dvě různá podhoubí, prostupující

Srostlice **Boletus versipellis** *FR.* a **Boletus bulbosus** *SCHAEFF.*
Vrch „Chochol" u Jindř. Hradce.
V srpnu 1925 fot. *F. NEUWIRTH.*

lesní prsť v těsném sousedství, vytvořila tyto dvě plodnice v takové blízkosti, že třeně obou hub u kořene srostly. Kloboučky obou se dotýkaly a měly oba své typické zbarvení; i třeně byly normálně vyvinuty. Hřib obecný byl již vyspělejší, kdežto plodnice křemenáče byla ještě mladá, s okrajem znatelně podvinutým. Srostlici mám uloženu v $5^0/_0$ formalínu. Náhodou oba tyto druhy jsou jedlé. Stává se však, že výrůstají v těsném sousedství i houby jedlé s jedovatými tak, že výtrusy houby jedovaté, na př. muchomůrky hlízovité, vypadávají ve větším množství na klobouček houby jedlé, na př. hřibu. V tom případě neradno hub, jinak jedlých, požívati. Může-li z podhoubí houby jedovaté přejíti jed do podhoubí a tím i do plodnice houby jedlé, pro to není bezpečných dokladů, a zaručené zprávy byly by tu vítány. Srovnej v té příčině dílo *BEZDĚKovo*: Houby jedlé a jim podobné jedovaté, díl I. str. 47—49. *Fr. Xr. Neuwirth.*

Humaria Sydovii SACC. — Peziza S. Rehm. — Leucoloma S. Rehm. Tato drobná oranžová houbička, rostoucí zpravidla v těsně shlučených skupinách na promočeném trouchnivějícím bukovém dříví v lesních potůčcích, je dle dosavadních nálezů velmi variabilní, jak správně ukazuje VELENOVSKÝ v „Českých houbách" str. 856. Přesvědčil jsem se o tom na exemplářích, které jsem sbíral letos o prázdninách u Svaté Sidonie ve Vlárském průsmyku. Souhlasily ve všem s původní diagnosou, jen v rozměrech a vřecek jevily značné odchylky.

Rozměry vřecek dle původní diagnosy jsou 150 x 8-9 μ, VELENOVSKÝ uvádí 250 x 15 μ, sám jsem shledal jejich rozměry ještě většími až 265 x 16 μ. Velikost výtrusů dle původní diagnosy jest 12-15 x 4-5 μ, dle Velenovského 18-22 μ, dle mých pozorování 18-24 x 8-10 μ. Dle toho moje nálezy liší se jen nepatrně od nálezu, který popisuje Velenovský (*F. FECHTNERa* na Sázavě) a lze je tudíž ztotožniti; nemůže být pochybnosti, že se tu jedná o jeden druh.

S ohledem na diagnosu původní a se zřetelem na uvedené dva nálezy z našich zemí, bylo by nutno diagnosu tohoto druhu upraviti, aby zahrnovala variační jeho rozsah, asi takto:

Plodničky $^1/_2$ — 5 mm průměru s počátku uzavřené, kulovité, pak terčovité, posléze se svrchní plochou poněkud vypuklou, zúženým spodem přisedlé a zpravidla těsně shluknuté ve skupiny, čímž stávají se mnohohrannými s okraji zprohýbanými. Barva oranžově žlutá nebo žloutková. Vřecka cylindrická nebo slabě kyjovitá rozměrů 150-265 x 8-16 μ s výtrusy jednořadě uloženými. Jodem nemodrají. Parafysy nahoře silně kyjovitě ztlustlé, článkované s hojnými oranžovými kapkami. Výtrusy elliptické, hyalinní s počátku s množstvím drobounkých kapiček olejných, dozrálé s 1 až 2 velikými kapkami. Rozměry jejich: 12-24 x 4-10 μ. Na promáčeném bukovém dříví v lesních potocích. *V. Vlach.*

ROZHLEDY.

Volba substratu u hub saprofytických. Je známo, že houby parasitické a symbiotické žijí vždy na tomtéž druhu živé byliny nebo dřeviny. Někdy také volí druhy příbuzné téhož rodu, tak na př. žije *Rhytisma acerinum* na listech všech javorů. Někdy i celá čeleď slouží za hostitele některé parasitické houbě. Zcela podobně chovají se i houby saprofytické, které rostou na odumřelých částech bylin, na větévkách a pařezech stromů a keřů. Tu pak je zajímavo sledovati, které druhy bylin a která dřeva nejčastěji bývají houbami osazovány. Trouchnivé pařezy některých stromů jsou v letě za dešťů porostlé celou kolonií nejrůznějších druhů hub. A vždy na určitém druhu stromu objevují se tytéž houby. Některé druhy volí jen tentýž druh, jiné celý rod neb celé příbuzenstvo. Tak jedny rostou jen na pařezech listnatých, druhé jen na pařezech jehličnatých. Tak jest opěnka vždy na listnatých. Některé druhy pařezů jsou zvláště houbami vyhledávány. Tak jsou to na př. duby, buky, olše, břízy, vrby, jívy, javory. Velmi málo hub najdeme na švestkách, třešních a višních. Na šeříku a černém bezu *(Sambucus)* ale vzácně kdy se která houba usadí. Na bezu na pod-

zim *Hirneola Auricula Iudae,* v letě pak *Cyphella alboviolascens* a z Peziz podařilo se mně jen jednou nalézti drobounkou *Orbilii.* Trnky ale ku podivu hostí spousty nejrůznějších hub ze všeho příbuzenstva. Velmi vzácně kdy najdeme houby na vlašském ořechu *(Juglans regia).*

Konifery všechny jsou velice bohaté na houby. Výminku tu dělá toliko tis a jalovec. Abych se přesvědčil, které houby žijí na jalovci, líčil jsem v lesích po léta staré kmeny a větve jalovcové, ale výsledek byl velmi skrovný. Nalezl jsem celkem *3 Pezizy, 1 Pleurotus, Clitris Juniperi a Stereum areolatum.*

Také byliny jsou různě houbami navštěvovány. Největší počet hub mají všechny komposity, trávy (jmenovitě Phragmites), Umbellifery, Leguminosy, Spiraea, Rubus, Rosa. Ku podivu bohatým bývá Sambucus Ebulus. Nikdy ale nenajdeme houbičky na Pirolách, Ranunculus, Helleborus, Paeonia, Trollius. Lodyhy Crucifer nemají žádných hub nebo jen nejvýš vzácně. Ale již Rhododendron a Ledum mají četné druhy. Rovněž Aconitum v horách hostí na sta druhů drobných hub. Na břečtanu nenajdeme rovněž žádných hub. Stejně vzácně objevují se na Liliaceích a Iridaceích. Přesličky a kapradiny nemají sice mnoho druhů, ale některé stále a vždy velmi hojně.

Vyskytování se určitých druhů hub na určitých dřevech a bylinách usnadňuje badateli velice určování nalezeného materiálu. Proto sběratelé musí pečlivě za dobré paměti vždy u hub připsati rostlinu, na níž byla houba sbírána. Zetlelé, staré lodyhy je ovšem těžko poznati, ale brzo i tu se hned na místě orientujeme, neboť vedle roste vždy živá letošní rostlina. Hůře jest to ovšem, jsou-li vodou někde naplaveny v směsici.

Není snad lehčího studia jako jsou parasitické Uredineae a jiné drobné houby, vázané na určité rostliny, poněvadž tu nejprve určujeme hostitele a pak lehce najdeme dle mikroskopické analysy houbu.

Překvapující jest, jak ostře vybraná společnost hub saprofytických obývá různé exkrementy. Kravince a kobylince mají své zvláštní druhy, jmenovitě z oddělení *Ascobolei* (ale také r. *Humaria, Barlaea, Plicaria*). Tu pak i výkaly lidské, psí, kočičí, zaječí, kozí, srnčí, myší mají své určité druhy. A tu opět jedny rostou na ještě čerstvém výkalu, jiné na starém, zvětralém a oschlém. Jako rozmanití a namnoze krásní brouci žijí v exkrementech, tak jest to i s houbami. Mnohé *Barlaey a Humarie* září ohnivými barvami. Studium těchto hub v tropech (Africe na př.), kde žije mnoho velkých ssavců, bylo by velice zajímavé.

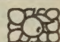
Zvláštní společnost hub nalezneme konečně na spáleništích. Jsou to hlavně *Discomycety,* které se tu za dešťů v letě objevují. Domnívám se, že tu ssají hyfami z nedohořelých částí rostlinných, nebo přímo z prachu uhelného. Nyní mají mykologové mnoho co děkovati skautům, kteří všude po lesích ohně rozdělávají a tak spáleniště houbám připravují. Ještě ve větší míře dělají to dráhy v lesích.

Rostou-li houby ze země, žijí buď myceliem v symbiose s kořeny živých sousedních rostlin, nebo ssají ze zetlelých částek rostlinných v zemi obsažených a ukrytých (často obojí zároveň). Tu je pak velmi nesnadno zjistiti, z jaké rostliny houba svůj původ béře. Jsou tu na př. rody *Humaria, Plicaria, Sepultaria, Pustularia,* na zemi rostoucí, o nichž nevíme, náleží-li určité rostlině. Takovými jsou i *Gyromitry, Morchelly, Disciny, Acetabuly, Helvelly atd.*

Velenovský.

Vyhubení jedovatých a jinak nepříjemných hub. Zastánci ochrany přírody se snad pozastaví nad tímto titulkem, ale mohou se přece jen vyskytnouti případy, kdy je vyhubení to žádoucí, v porostech výletníkům nejpřístupnějších kolem velkých měst, v soukromých hájích, parcích a pod. Ve Francii docílil dobrých výsledků *G. de COUTOULY* s vyhubením hadovky smrduté *(Phallus impudicus)*, která v době dospívání plodnic dovede svým odporným zápachem pobyt v lese důkladně znepříjemniti. *COUTOULY* dal, jakmile se mladá plodnice objevila, ještě ve stadiu „vajíčka", odhrabati půdu kolem dokola asi na stopu hluboko a zasypati místo to nehašeným vápnem, jež usmrtilo podhoubí. Podařilo se mu tak lesík, kde dříve rostla dosti hojně, hadovky nadobro zbaviti. Podobně si počínal kterýsi bavorský lesník, jenž se snažil ve svém hájemství vypleniti jedovaté druhy muchomůrek.

B. K.

 PRAKTICKÝ HOUBAŘ.

OLGA ZVĚŘINOVÁ: Jedlé houby, doporučované našimi českými mykology.

(Dokončení.)

Rod Lošák (Hydnum) objevuje se na trhu: bílý (repandum) dle B. chutný, V. nechutný, srnky (imbricatum) těžko ztravitelný. Za to je chutný „medvědí" hlava (caput ursi). B. dopor. ježatý (erinaceus) a jeho varicty a Caput Medusae; M. subsquamosum a rufescens (ryšavý) Ččsh. II. 19.

Stroček (Craterellus) rohový (cornucopioides) hodí se do polévky, octa, soli i k sušení. B. i M. chválí žlutavý (lutescens) a clavatus (asi Vel. cantharellus).

Pavučince (Cortinarius) jsou chutné dle Ččsh. I. 305. Myxacium delibutum, collinitum, mucosum, elatius, mucifluum; Phlegmacium saginum. varium; Hydrocybe saniosa a acuta. Hydrocybe armenica vyrovná se hříbkům Ččsh. I. 307. Obstojné jsou: Dermocybe anomala, canina, cinnamomea, anthracina; méně chutná Phlegmacium multiforme; Inoloma opimum (tučná) je dobrá. Dle V. je prý jedlý Cortin. largus, variicolor, balteatus, turmalis, violaceus. Ččsh. I. 55. „vrzavka" (Myx. collinitum) je dobrá.

Entoloma (závojenka) clypeatum „podtrnka, sadovka" na trhu, je dobrá. Jedlé jsou hedvábná (sericeum) Ččsh. 220 a I. 277., májová (maiale) a ranná (erophillum II. 20).

Mechovka (Clitopilus prunulus) je výborná, B. dopor. spařit.

Štítovka (Pluteus cervinus) dle V. odporná, Ččsh. III. 84 nepoživatelná, a já ji jím beze škody.

Hypholoma (třepenitka) Candolleanum dopor. se u B. i M., Ččsh. II. 183.; přívěskatá (appendiculatum) B. i M., slzící (lacrimabundum) M., vlhkomilná (hydrophillum) Smotl., cihlová (lateritium) M, ale je hořká; i svazčitou Ččsh. I. 270.

Helmovka (Mycena) může se jísti řetkvičková (pura), buková (fagetorum) Ččsh. II.

Kukmák (Volvaria) bělovlný (bombycina) prý je jedlý dle V., speciosa (okázatý) dle Mairea Ččsh. III. 31, rýhovaný (gloiocephala) Myk. 150. a 78.

Naucoria (kržatka) je jedlá semiorbicularis (V.) a pellucida (průsvitná) M. a Ččsh. III. 57. —

Psilocybe spadicea (polnička kaštanová) M.

Tremellodon gelatinosum (rosolozub želat.) dle M.

Calocera viscosa jako ozdoba na salát, M.

Cudonia circinalis (šišatka kruhová) je chuti výborné dle M.

Hysterangium clathroides prý jedlá dle V. (loupavka).

Rhizopogon (Kořenovec) luteolus dosti chutný (V), rubescens M. a Ččsh. II.

Scleroderma vulgare „kolínské lanýže" dle V. jako koření, a lipový lanýž (verrucosum) v malé míře dobrý do omáček a pečení Ččsh. I. 140. i B.

Pisolithus arenarius (měcháč) je špatné jakosti (V.), v mládí dobrý Ččsh. III. 72., crassipes dle V. se jí.

Discina ancilis „prasečí uši" jarní houba trhová, je pikantní (V.), reticulata „ucháče" je chutná, ba výborná Ččsh. III. 83.

Acetabula (kališník), vulgaris a sulcata „myší ouška" jsou dle V. jedlá.

Pustularia (baňka) vesiculosa je jedlá (V.), coronaria (ametystová) nevalné chuti (Myk. 93).

Helvella (chřapáč), na trhu crispa a infula, velmi chutná Ččsh. I. 23, lacunosa M., musí se spařit!

Gyromitra (ucháč) po spaření jedlá esculenta na trhu, fastigiata, gigas a Krombholzii (B.)

Hydnotria (oříškovec) Tulasnei (V.) i Ččsh. I 126.

Tuber aestivum je velmi chutný (V.) a melanosporum M.

Peziza aurantia, badia, leporina (Ččsh. II. 237), nigrella venosa, acetabulum dopor. M.

Spathularia clavata (lopatička) a flavida M.

Balsamia (je méně cenná dle V.)

Choiromyces maeandriformis = gibbosus „bílé lanýže" dle V. v malé dávce výborné.

Sclerotinia tuberosa (hlízenka) jedlá, ale nepatrná ke sběru.

Stropharia (límcovka) coronilla i melanosperma jedlá dle Ččsh. I. 122 a II. 21.

Locellina acetabulosa Čsh. I. 266.

Panaeolus subalteatus (trsnatý) B. et Br. Ččsh. I. 437.

Bělolanýž v kuchyni. Bělolanýž (*Choiromyces gibbosus DICKS.*, *Choiromyces maeandriformis VITT.*, v krajích našich se dosti často vyskytující, nevyrovná se po mém skrovném soudu ani zdaleka lanýžům pravým, přece však je ode dávna velmi vážen a oblíben, jenže houbaři, kteří si jej jako vzácný nález z lesa přinesou nebo na trhu draze koupí a zkusí jej doma upraviti, obyčejně se dožijí nečekaného zklamání. Aroma tu sice je, často až přílis „silné", i chuť by snad byla, ale jak jej upraviti, abychom neměli pocit, že žvýkáme houžev nebo podešev? Čtenáři a zvláště čtenářky „Mykologie" měly by tu přispěti svými zkušenostmi a poslati redakci své vyzkoušené a osvědčené recepty. Sám — přiznám se bez mučení — jsem se zmohl jen na to, že jej nakrájený usuším (není ani to tak jednoduché), pak rozdrolím a užívám jako přísady k houbovému prášku. Nesmíšený prášek jeho pro svou přílišnou aromatičnost nedošel v naší kuchyni obliby. Bude mně snad prominuto, že zahajuje tímto „anketu" o kuchyňském použití bělolanýže pochlubím se peřím cizím a dosti starým. *V. GRESCHIK* ve svém pojednání o lanýžích Vysokých Tater uvádí tento vyňatek ze zprávy *BRUCKMANNovy* „Von den Hungarischen Hirsch-Schwämmen oder Trüffeln im Liptauer und Zipser Comitat" („Geschichte der Natur und Kunst", Breslau 1725, str. 243):

„Čerstvé jelení houby (= bělolanýže) mají zvlášť příjemnou a osvěžující vůni, kterou naplňují a parfumují pokoj, v němž jsou uloženy a uchovány. Chceme-li jich upotřebiti, ovineme je celé lnem (mit Flachs), jejž na nich upevníme nití, položíme je do horkého popela a necháme tak rozpéci; tímto způsobem se horkem z nich vyžene surová podstata a přebytečná vlhkost, kterou v sobě mají, len pak zabraňuje, aby se nepřipálily a nenabyly pyreumatického zápachu; když jsme to učinili, nakrájíme je na koláčky, pečeme a pražíme je s máslem na rendlíku nebo na pánvici, až zhnědnou, tak jsou hotovy k jídlu. Mnohým lidem jsou obzvláštní pochoutkou. Mají líbeznou aromatickou vůni i chut, ale jsou pak, když jsme šťávu a máslo z nich vyssáli, nejinak než jako bychom žvýkali kůži, jsou těžko stravitelny nebo vůbec nestravitelny, jakož také per alvum pravidelně odcházejí tak, jak jsme je odevzdali žaludku..."

K tomu dodává *GRESCHIK*: „Užívá se jich namnoze jako jemného koření k pokrmům v takovéto přípravě: Očištěné a na koláčky nakrájené se na slunci nebo na kamnech dokonale usuší, v hmoždíři utlukou na prášek, který se napěchuje do lahví se širokým hrdlem a zalije vrstvou vosku nebo loje, aby neplesnivěl, neboť je velmi hygroskopický. Pečeme-li husu, kachnu, nebo jinou jemnější drůbež, dáme lžíci prášku do drůbeže napolo upečené, čímž nabude pečeně velmi pikantní chuti i vůně. — Jiný způsob jemné přípravy: Očištěné a poněkud oschlé lanýže se na struhadle roztrouhají, dají na plochou mísu, polijí sklenicí dobrého červeného vína a nechají tak dvě hodiny státi. Potom se všecko v rendlíku předem zahřátém nechá s čerstvým máslem zahnědnouti, pak se maže na opečené žemle nebo řízky chleba."

Boh. Klika.

LITERATURA.

DR. RICH. FALCK. **Ueber die Sporenverbreitung bei den Ascomyceten.** Mykol. Unters. u. Berichte. 1. Bd. Cassel 1923.

Autor zabývá se podrobným pozorováním a pokusy na různých Ascomycetech, jakým způsobem vyletují výtrusy ze zralých vřecek. Působí zde světlo, oteplení, hlavně ale vítr a ještě více mechanické podráždění, které ovšem autor způsoboval uměle jemným štětcem, nebo dotykem. Mechanické podráždění způsobují v přírodě různí hmyzové, usedající na hymeniu. Autor se domnívá, že Pezizy (Lachnum, Lachnea), jež nesou na okraji věnec chlupů, brání se těmito chlupy přístupu lezoucího hmyzu. Chlupy tyto mají ale větší význam při vývoji apothecia, neboť uzavírají otvor k hymeniu. Rovněž hrají úlohu při usychání.

Autor nezmiňuje se o účinku mrazu na Discomycety. Již jednostupňový mráz zničí všechna vřecka tím, že na temeni popraskají a obsah ven vyběhne. Po mrazu na podzim zdají se Pezizy úplně zdrávy, ale při ohledání naleznem, že zralá vřecka jsou vesměs prázdná a nezralá popraskaná.

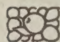
Bylo by také radno vyšetřiti blíže vyprašování vřecek lišejníků a mnohých dřevných Discomycetů, jichž hymenium jest kryto pevným epitheciem. Autor praví toliko o lišejnících, že nevyprašují náhle a najednou a že nereagují na podráždění, nýbrž že jen za vlhka pozvolna jednotlivá vřecka za sebou výtrusy vymetávají. Tento výklad nezdá se mě ale dostatečným.

Vel.

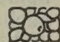
J. BRESADOLA: **Iconographia Mycologica.**

Na počest 80tých narozenin známého tridentského mykologa Abbé Giacoma Bresadoly rozhodly se italské vědecké společnosti „Società Botanica Italiana" a „Museo Civico di Storia Naturale di Trento" vydati obrazy hub, které Bresadola během svého celoživotního studia namaloval. Dílo bude obrovské, neboť bude čítati na 1000 tabulí lexikonového formátu. Originální diagnosy Bresadolovy, velmi podrobné a vždy mikroskopickou analysou sprovázené, budou podány jazykem latinským. Zobrazeno bude více jak 1000 druhů Hymenomycetů, Discomycetů a Gasteromycetů. Dílo bude vycházeti v sešitech po 50 tabulích s příslušným textem a vyjde celé během 3 let. Subskribční cena za jeden sešit byla stanovena na 17'50 švýcarských franků, které nutno zapraviti předem. Po vyjití bude cena přirozeně velmi zvýšena. První sešit vyjde v létě t. r. Odebírání tohoto díla můžeme ovšem našim odběratelům co nejvřeleji doporučiti, neboť bude to jedinečné dílo v celé světové literatuře mykologické. Tabule jsou provedeny velice pěkně a zobrazují vždy ten který druh v přirozené velikosi zároveň s analysou mikroskopickou. Podrobný prospekt zašle na požádání redakce našeho časopisu. Přihlášky zároveň s předplatným na první sešit možno zasílati na redakci časopisu „Mykologia" nebo přímo na „Società Botanica Italiana. — Sezione Lombarda". 8, Via Marsala, Milano XI. Italia.

Pilát.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Francouzská mykologie ztratila koncem loňského roku muže velmi zasloužilého o francouzskou mykofloru. Tímto mužem je *AMÉDÉE GALZIN*, býv. voj. zvěrolékař, rytíř čestné legie. Sbíral velmi pilně zejména na jihu Francie, a objevil nesčíslné množství druhů neznámých pro Francii nebo nových. Nejvíce jeho sběrů pochází z krajiny Aveyron, kam se uchýlil na odpočinek do St. Sernin-sur-Rance. Společně s abbé *BOURDOTem* vydával postupně v Bulletinech franc. mykol. spol. monografie francouzských hub (Hyménomycétes de France), které jsou nyní východiskem pro vědecké studium určitých čeledí i u nás. Tak jsou jmenovitě zpracovány čeledi Poriae, Hydnaceae, Phylacteriaceae, Meruliaceae, Corticiaceae.

Cejp.

Grafické závody V. & A. Janata v Novém Bydžově.